

نقش اقلیم در شکل دهی به معماری و فضاهای شهری شهرهای اقلیم گرم و خشک ایران (نمونه‌های موردی اصفهان و یزد)

کبریا صداقت رستمی، کارشناسی ارشد شهرسازی گرایش برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای

Kebria.sedaghat@gmail.com

سحر علی نژاد، کارشناسی شهرسازی

Alinejad_sahar@yahoo.com

شبنم یساوولیان، کارشناسی شهرسازی

Shabnam.yassavollian@yahoo.com

چکیده

در دهه‌های اخیر، با توجه به اهمیت موضوع بحران‌های زیست محیطی به وجود آمده، مصرف بی‌رویه انرژی‌های تجدید ناپذیر و به مخاطره افکندن نیاز نسل‌های آتی، مفهوم توسعه پایدار در علوم مختلف از جمله شهرسازی و معماری مطرح گردیده‌است. بنابراین، از آنجایی که تجربه نشان داده که پیروی از اقلیم می‌تواند در میزان استفاده از انرژی مؤثر باشد می‌توان امروزه نیز از راهکارهای گذشته به شیوه نوین بهره برد.

پژوهش حاضر از نوع توصیفی - تطبیقی و با هدف بررسی ویژگی‌های ناشی از اقلیم در شهرهای اقلیم گرم و خشک است. بنابراین، ابتدا به بیان تعاریف و مفاهیم مرتبط با موضوع پژوهش پرداخته می‌شود. سپس، با بررسی شهرهای اصفهان و یزد بعنوان نمونه‌هایی از شهرهای اقلیم گرم و خشک ایران راهکارهای بکار گرفته شده در این نوع شهرها متناسب با نیازهای اقلیمی منطقه مطرح می‌گردد.

نتیجه آنکه، راهکارهای بکار گرفته شده در معماری و شهرسازی شهرهای سنتی کشورمان در راستای اهداف توسعه پایدار بوده و می‌توان امروزه نیز در طراحی و برنامه‌ریزی شهرها از آنها استفاده نمود.

کلمات کلیدی

توسعه پایدار، شهر پایدار، اقلیم، اصفهان، یزد

۱- مقدمه

توسعه پایدار و به تبع آن شهر پایدار، مستلزم معماری تعاملی با بستر و محیط پیرامون و شرایط اقلیمی می باشد، همچنین حفظ منابع انرژی تجدید ناپذیر و فسیلی، استفاده بهینه از انرژی های تجدیدپذیر و جلوگیری از آلودگی محیط امری بدیهی است. حال موضوع چگونگی برقراری تعامل با محیط زیست امری حائز اهمیت و در عین حال مورد توجه در سطح بین المللی به منظور دستیابی توسعه پایدار در هر اقلیمی است. این مهم توسط گذشتگان با بکارگیری مهارت های ویژه و اجرای فنون خاص متناسب با هر اقلیم به بهترین نحو ممکن ارائه می شده است. که متأسفانه در شهرهای امروز ما به ورطه فراموشی سپرده شده است.

در این نوشتار ابتدا به بیان تعاریف و مفاهیم مرتبط با توسعه پایدار از جمله شهر پایدار و معماری پایدار پرداخته می شود. سپس، با بررسی نوع معماری و بافت شهری و جهت استقرار بناها با هدف استفاده مطلوب از انرژی های خورشیدی و باد و... در اصفهان و یزد بعنوان نمونه هایی از شهرهای اقلیم گرم و خشک ایران به معرفی راهکارهای بکارگرفته شده در این شهرها متناسب با نیازهای اقلیمی آنها پرداخته می شود.

۲- مفاهیم و مبانی نظری

در کاربرد مفاهیم پایداری و توسعه پایدار جنبه های اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی مورد بررسی قرار می گیرد؛ یکی از مهمترین این جنبه ها جنبه زیست محیطی است که در بسط و بررسی آن و با توجه به مطالعات بوم شناسانه، منجر به ظهور مبحثی تحت عنوان معماری پایدار یا معماری محیطی خواهد شد که شامل طراحی و ساخت براساس ملاحظات محیطی و با استفاده از مصالح بومی و محلی می باشد. معماری پایدار - که در واقع زیرمجموعه طراحی پایدار است - را شاید بتوان یکی از جریان های مهم معاصر به حساب آورد که عکس العملی منطقی در برابر مسائل و مشکلات عصر صنعت به شمار می رود.

۲-۱- توسعه پایدار